

การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด*

EVALUATION OF PERFORMANCE OF THE VILLAGE HEADMAN
IN NONG PHOK DISTRICT ROI ET PROVINCE

พรสุดา อุทรักษ์¹ และ จีรศักดิ์ โปกาวิน²

Pornsuda Autaruk¹ and Jeerasak Pokawin²

¹⁻²วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹⁻²College of Politics and Governance, Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author's Email: pornsuda.palm@gmail.com

Received 28 August 2024; Revised 31 October 2024; Accepted 31 October 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผล การปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผล การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ ประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัด ร้อยเอ็ด โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พบปัญหาด้าน ภาษาและการสื่อสาร ได้แก่ ราษฎรไม่เข้าใจภาษาทางราชการ ราษฎรไม่เข้าใจเกณฑ์การ ประเมิน และปัญหาทางสายตาของผู้สูงอายุ และพบปัญหาผู้เข้ารับการประเมิน

* พรสุดา อุทรักษ์ และ จีรศักดิ์ โปกาวิน. (2567). การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอหนอง พอก จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 4(5), 106-117.

Pornsuda Autaruk and Jeerasak Pokawin. (2024). Evaluation of Performance of the Village Headman in Nong Phok District Roi Et Province. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(5), 106-117.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/jpsmbu.2024.34>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

ไม่เข้าใจวิธีการจัดทำรายงานและไม่มีการจัดเก็บเอกสารหลักฐานในการปฏิบัติหน้าที่ไว้ ทำให้ไม่สามารถจัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ประกอบการประเมินได้

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สรุปได้ดังนี้ 1) การรับฟังความคิดเห็น ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น หรือซักถาม ก่อนเริ่มการประเมิน และคณะกรรมการควรลงพื้นที่ เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานจริง 2) ผู้ใหญ่บ้านควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาหมู่บ้าน ควรมีการชี้แจงงบประมาณที่ได้รับ ทำประชาคมร่วมกับชาวบ้านในการปฏิบัติงานต่าง ๆ และจัดทำบอร์ดแสดงผลงานไว้อย่างสม่ำเสมอ 3) ควรมีการจัดทำตัวอย่างรูปเล่มรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำรายงานให้แก่ผู้เข้ารับการประเมิน

คำสำคัญ: การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

This research aimed to 1) study the problems of the evaluation of the performance of duties according to the Ministry of Interior regulations on criteria and methods for evaluating the performance of village headmen B.E. 2559 and 2) study the recommendations on the evaluation of the performance of village headmen in Nong Phok District, Roi Et Province. This research was qualitative research. The key informants were 10 people involved. Data were collected using in-depth interviews and analyzed using content analysis. The research results found that:

1. Problems with the evaluation of village headmen's performance found problems in language and communication, such as people not understanding the official language, people not understanding the evaluation criteria, and vision problems of the elderly. There was also a problem of people being evaluated not understanding the report preparation method and

not keeping documents and evidence of their performance, making it impossible to prepare a report on the performance of duties for the evaluation.

2. Recommendations on the evaluation of village headmen's performance can be summarized as follows: 1) Listening to opinions should allow people to express their opinions or ask questions before starting the evaluation. The committee should visit the area to inspect the actual performance. 2) Village headmen should have creative ideas for developing the village. The budget received should be explained. Work with villagers to perform various tasks and create a performance board regularly. 3) A sample report on the performance should be prepared as a guideline for preparing the report for the assessors.

Keywords: Evaluation of Performance, Headman, Village Headman

บทนำ

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 ได้บัญญัติให้ผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ต้องได้รับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่อย่างน้อยทุกห้าปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง โดยตามระเบียบฯ ข้อ 6 ระบุไว้ว่า ให้มีการประเมินผลผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการแต่งตั้ง และดำรงตำแหน่งครบสี่ปี ส่วนการประเมินผลครั้งถัดไปให้ดำเนินการประเมินผลทุกสี่ปี นับแต่วันที่นายอำเภอประกาศให้ผ่านการประเมินผลตามข้อ 14 จัดให้มีการประเมินแล้วเสร็จภายในกำหนด 45 วัน นับแต่วันที่ ต้องมีการประเมินผล (ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน, 2559) โดยนายอำเภอเป็นผู้จัดให้มีการประเมินผลและแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผล และประกาศแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านผู้เข้ารับการประเมินผลทราบ โดยภาพรวมของการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ 1) แสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน 2) รับฟังความคิดเห็นจากราษฎรในหมู่บ้าน ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 12 เพื่อประกอบการพิจารณา 3) บันทึกรายงานการประเมินผลและเอกสารประกอบการประเมินผลพร้อมทั้งความเห็น เสนอนายอำเภอเพื่อ

ดำเนินการต่อไป 4) ประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านให้เป็นไปตามที่ระเบียบกฎหมายกำหนด การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ให้คณะกรรมการประเมินผลพิจารณาจากผลรวมที่ประเมินได้ในระดับ “ผ่าน” หรือ “ไม่ผ่าน” หากมีผลการประเมินในระดับผ่าน ตามข้อ 11 รวมกันไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนการประเมินผลทั้งหมดที่กำหนดไว้ให้ถือว่าผู้นั้น ไม่ผ่านการประเมินผลและจะต้องพ้นจากตำแหน่ง (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน, 2559)

จากการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หลังจากมีการประกาศกฎหมายการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา พบข้อร้องเรียนในหลายพื้นที่ ด้วยข้อกล่าวหาที่ว่า การประเมินผลไม่มีความเป็นธรรม ไม่มีการแจ้งให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบอย่างทั่วถึงว่ามีการประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่นั้น ๆ ส่งผลให้มีประชาชนบางส่วนที่ไม่ทราบ ไม่สามารถเข้าร่วมและแสดงความคิดเห็นต่อการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้ ซึ่งประชาชนบางส่วนให้ความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นโอกาสสำคัญในทุก ๆ 4 ปีที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้เป็นตัวแทนของประชาชนที่มาจากการเลือกของประชาชนในหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ อันจะเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงการนำไปสู่การปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้นั่นเอง (วัชรพล มหาไวย, 2564)

อำเภอหนองพอกเป็นหนึ่งใน 20 อำเภอของจังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 9 ตำบล 120 หมู่บ้าน ประกอบด้วยกำนัน จำนวน 9 คน และผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 111 คน รวม 120 คน การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอหนองพอก ปัจจุบันยังคงมีประชาชนร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอหนองพอก ในข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการประพฤติมิชอบ ไม่ใส่ใจความเป็นอยู่ของประชาชน มีพฤติกรรมขู่สาบ หรือเล่นการพนัน การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ ทุจริตต่อโครงการหรืองบประมาณที่ได้รับ หรือการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย มีพฤติกรรมข่มขู่ คุกคามเหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหง ประชาชน การละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ เป็นต้น (อำเภอหนองพอก, 2563)

เนื่องจากตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน มีความสำคัญมากในการเป็นคนกลางทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาบ้านเมืองและประชาชนในพื้นที่ให้อยู่ดีกินดี เข้าถึงสวัสดิการของรัฐ และได้รับการพัฒนาการดำเนินชีวิต

ตามนโยบายของภาครัฐ ภาครัฐและเอกชนที่ต้องการเข้าถึงประชาชน ล้วนต้องผ่านกำนัน และผู้ใหญ่บ้านทั้งสิ้น เพราะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ใกล้ชิดกับประชาชน และเป็นผู้นำของประชาชน ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และการปกครองท้องถิ่น ภาครัฐ จึงได้ออกกฎหมายเพื่อประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อเป็นการตรวจสอบผู้มีตำแหน่งดังกล่าว ให้มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ และมีความเป็นธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขที่แท้จริงแก่ประชาชน ผู้วิจัยในฐานะปลัดอำเภอซึ่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงเล็งเห็นความสำคัญ และต้องการให้เกิดความยุติธรรม โปร่งใส ในการประเมิน จึงได้ทำการศึกษาการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ดในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 คน ดังนี้

1.1 ประชาชนในพื้นที่อำเภอหนองพอก ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน

1.2 คณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน ประกอบด้วย ปลัดอำเภอผู้ประสานงานประจำตำบล และปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบงานปกครอง

1.3 ผู้ถูกประเมินตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ ประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 ประกอบด้วย กำนันที่มีพื้นที่ตำบลที่รับผิดชอบในเขตเทศบาลจำนวน 1 คน ผู้ใหญ่บ้านที่มีพื้นที่ตำบลรับผิดชอบนอกเขตเทศบาล จำนวน 2 คน รวมจำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือ โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับบริบทของพื้นที่วิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 3 ฉบับ สำหรับคณะกรรมการประเมินผล สำหรับประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสำหรับผู้เข้ารับการประเมินผล โดยแบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ โดยการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากคณะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผลการประเมินพบว่า แบบสัมภาษณ์ทุกฉบับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รายข้อในเกณฑ์ที่ใช้ได้ คือ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ทุกข้อ และผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยอาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเห็นชอบให้นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

3.1 ขออนหนังสือราชการจากวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงนายอำเภอหนองพอก และผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ที่ศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนัดหมายผู้ให้ข้อมูลหลักผู้ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และดำเนินการสัมภาษณ์ในช่วงเดือน พฤศจิกายน 2563 ถึง มกราคม 2564

4. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดทำข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเนื้อหาตามประเด็นการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมรอบ แนวคิดและความมุ่งหมายของการวิจัย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วนำมาสรุปประเด็นโดยวิธีการบรรยาย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 ในเขตอำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบข้อสังเกตและประเด็นปัญหาดังนี้

1.1 ชาวบ้านไม่เข้าใจข้อคำถามที่เป็นเกณฑ์ในการประเมิน ทำให้ชาวบ้านไม่ให้คะแนนในการประเมินข้อดังกล่าว

1.2 การประเมินในส่วนแบบรับฟังความคิดเห็นของราษฎรในหมู่บ้าน ในหัวข้อของงานสำคัญตามนโยบายของรัฐบาล เช่น งานป้องกันโควิด งานกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านบางคนไม่ทราบ จึงทำให้ไม่ได้คะแนนการประเมินในส่วนนี้

1.3 ข้อคำถามในเกณฑ์การประเมินเป็นภาษาราชการ ซึ่งชาวบ้านไม่เข้าใจ ทำให้ต้องจัดหาเจ้าหน้าที่หรือชาวบ้านผู้มาช่วยอ่าน แปลความเพื่อให้ชาวบ้านประเมินได้

1.4 ผู้รับการประเมินไม่เข้าใจการเขียนรายงาน และไม่มีการจัดเก็บเอกสาร ทำให้ไม่มีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน มีเพียงการจัดทำบอร์ดแสดงผลงาน ในวันที่มีการรับฟังความคิดเห็นของราษฎร

1.5 ปัญหาด้านการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ พบว่า ยังประสบปัญหาในผู้เข้ารับการประเมินบางส่วน ส่งเล่มรายงานแต่รายงานไม่ครบองค์ประกอบ

1.6 พบข้อคำถามในเกณฑ์การประเมิน และแบบรับฟังความคิดเห็น มีคำถามซ้ำกัน และในบางประเด็นมองว่า เกินศักยภาพของผู้ใหญ่บ้านที่จะดำเนินการในพื้นที่ได้

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่บ้าน พ.ศ. 2559 มีดังนี้

2.1 การแสดงความคิดเห็นของประชาชน สรุปได้ว่า กรรมการควรที่จะให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและซักถามในประเด็นข้อสงสัยก่อนการเริ่มรับฟังความคิดเห็น และคณะกรรมการควรลงพื้นที่ประเมินเพื่อให้ได้ผลการทำงานที่แท้จริง

2.2 การรับฟังความคิดเห็นของราษฎรในหมู่บ้านประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้อยู่บ้าน ประชาชนที่เข้าร่วมการประเมินมีความคิดเห็นว่า ควรเพิ่มเติมข้อคำถามประเด็น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในหมู่บ้านในการทำกิจกรรมพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ของชาวบ้าน โดยผู้อยู่บ้านไม่เพียงแต่ทำตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการเท่านั้น ซึ่งภาระงานของกำนัน ผู้อยู่บ้านมีหน้าที่ดูแลทุกข์ สุขของลูกบ้าน และส่งเสริมชีพในชุมชน และมีการกำหนดจัดทำเวทีประชาคมในการจัดทำแผนหมู่บ้านและการชี้แจงงบประมาณที่หมู่บ้านได้รับมา ให้กับลูกบ้านได้รับทราบ รวมถึงชี้แจงงบประมาณโครงการต่าง ๆ และอยากให้ผู้อยู่บ้านจัดทำบอร์ดแสดงผลงานที่ได้ดำเนินการในตลอดระยะเวลา 4 ปี ก่อนมีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็น

2.3 คณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่บ้าน ให้ข้อเสนอแนะว่า อำเภอนองพอก ควรมีการจัดทำตัวอย่างรูปแบบรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ที่ครอบคลุม ข้อคำถามทั้ง 80 ข้อ แยกเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำรายงาน และแจ้งผู้เข้ารับการประเมินทราบก่อนล่วงหน้า พร้อมมอบตัวอย่างเล่มรายงานให้นำกลับไปจัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง และเมื่อถึงกำหนดเวลาทำการปกครองแจ้งให้เข้ารับการประเมิน ผู้เข้ารับการประเมินจะสามารถจัดทำรูปแบบรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ที่สมบูรณ์พร้อมรับการประเมินได้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้อยู่บ้าน ในเขตอำเภอนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่บ้าน

พ.ศ. 2559 ในเขตอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด พบข้อสังเกตและประเด็นปัญหาจำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านภาษาและการสื่อสาร พบว่า 1.1) ชาวบ้านไม่เข้าใจข้อคำถามที่เป็นเกณฑ์ในการประเมิน ทำให้ชาวบ้านไม่ให้ความเห็นในการประเมินข้อดังกล่าว 1.2) การประเมินในส่วนแบบรับฟังความคิดเห็นของราษฎรในหมู่บ้าน ในหัวข้อของงานสำคัญตามนโยบายของรัฐบาล เช่น งานป้องกันโควิด งานกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านบางคนไม่ทราบว่าต้องประเมิน จึงทำให้ไม่ได้คะแนนการประเมินในส่วนนี้ 1.3) ข้อคำถามในเกณฑ์การประเมินเป็นภาษาราชการ ซึ่งชาวบ้านไม่เข้าใจ ทำให้ต้องจัดหาเจ้าหน้าที่หรือชาวบ้านผู้มาช่วยอ่านแปลความเพื่อให้ชาวบ้านประเมินได้ 2) ด้านการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เข้ารับการประเมิน พบว่า 2.1) ผู้รับการประเมินไม่มีเข้าใจการเขียนรายงาน และไม่มีการจัดเก็บเอกสาร ทำให้ไม่มีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน มีเพียงการจัดทำบอร์ดแสดงผลงานในวันที่มีการรับฟังความคิดเห็นของราษฎร และ 2.2) ปัญหาผู้เข้ารับการประเมินบางส่วนส่งเล่มรายงานแต่รายงานไม่ครบองค์ประกอบ และ 3) ด้านเกณฑ์การประเมิน พบว่า ข้อคำถามในเกณฑ์การประเมิน และแบบรับฟังความคิดเห็น มีคำถามซ้ำกัน และในบางประเด็นมองว่า เกินศักยภาพของผู้ใหญ่บ้านที่จะดำเนินการในพื้นที่ได้ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่วิจัย ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน (กรมการปกครอง, 2560) ที่ต้องการทราบสภาพผลการปฏิบัติของการประเมิน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการประเมินกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจริงในพื้นที่ ว่ามีประเด็นปัญหาใด ที่ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขในการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยสภาพปัญหาที่พบยังสามารถนำมาใช้เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญอย่างยิ่ง และยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งผู้รับผิดชอบการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรนำประเด็นปัญหาที่พบ ไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นซ้ำซ้อนอีก ผลการศึกษานี้ยังทำให้เกิดความเข้าใจความต้องการของชาวบ้าน เมื่อภาครัฐให้ความสำคัญและเข้าใจชาวบ้าน และดำเนินการแก้ไขปัญหามาให้ตรงตามความต้องการของชาวบ้านแล้ว จะเป็นการลดช่องว่างในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชนได้เป็นอย่างดี

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 พบข้อเสนอแนะจำแนกออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการแสดงความ

คิดเห็นของประชาชน ควรที่จะให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและซักถามในประเด็นข้อสงสัยก่อนการเริ่มรับฟังความคิดเห็น 2) ด้านวิธีการประเมิน คือ คณะกรรมการควรลงพื้นที่ประเมินเพื่อให้ได้ผลการทำงานที่แท้จริง และผู้ใหญ่บ้านควรจัดทำบอร์ดแสดงผลงานให้ชาวบ้านตรวจสอบ ก่อนมีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็น 3) ด้านเกณฑ์การประเมิน คือ ควรเพิ่มเติมข้อคำถามประเด็น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาหมู่บ้าน ดูแลทุกข์สุข และส่งเสริมด้านอาชีพแก่ชาวบ้าน 4) ด้านการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ คือ ควรมีการจัดทำตัวอย่างรูปแบบรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ที่ครอบคลุม ข้อคำถามทั้ง 80 ข้อ แยกเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำรายงาน แจ้งผู้เข้ารับการประเมินทราบก่อนล่วงหน้า พร้อมมอบตัวอย่างเล่มรายงานให้นำกลับไปจัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองเพื่อขอรับการประเมิน ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านข้างต้น สะท้อนมาจากความคิดเห็นของประชาชนที่ต้องการให้เกิดการพัฒนากระบวนการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ด้านวิธีการประเมิน ด้านเกณฑ์การประเมิน และด้านการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีความประสงค์ให้หน่วยงานผู้กำกับดูแลได้นำข้อเสนอแนะที่ได้ไปพัฒนาการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้การทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เกิดการพัฒนาและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ศุภิสรา ธารประเสริฐ (2563) ได้ศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้แก่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยและที่ทำการปกครองอำเภอ ควรจะมีการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และจัดสรรทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้เพียงพอ และในข้อเสนอแนะด้านเกณฑ์การประเมิน ที่พบว่า ในการประเมินควรเพิ่มเติมข้อคำถาม ประเด็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาหมู่บ้าน ดูแลทุกข์สุข และส่งเสริมด้านอาชีพแก่ชาวบ้าน ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิภา รุ่งจรัส (2560) ซึ่งได้ทำการศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งนำเสนอข้อคิดเห็นของประชาชนเพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบล

เหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ไว้ว่า ควรมีการส่งเสริมอาชีพรอง นอกฤดูกาลทำนา ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมอาชีพให้แก่ชาวบ้านเพื่อให้มีรายได้และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นการดูแลทุกข์สุขของชาวบ้าน และเป็นสิ่งที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรได้ให้ความสำคัญ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า พบปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คือ ปัญหาด้านภาษาและการสื่อสาร การไม่เข้าใจภาษาราชการ และปัญหาด้านสายตาของชาวบ้านที่เป็นผู้สูงอายุ และปัญหาด้านการจัดทำเอกสารรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เข้ารับการประเมิน ซึ่งไม่เข้าใจวิธีการจัดทำรายงานทำให้ไม่สามารถจัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ประกอบการประเมินได้ และได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คือ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นหรือซักถามก่อนเริ่มการประเมิน คณะกรรมการควรลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานจริง ผู้ใหญ่บ้านควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาหมู่บ้าน และจัดทำบอร์ดแสดงผลงานไว้ และควรมีการจัดทำ ตัวอย่างรูปเล่มรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้เข้ารับการประเมิน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ควรมีส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านให้มากขึ้น 2) ควรจัดให้มีการอบรมเตรียมความพร้อมในเรื่องของหลักเกณฑ์และวิธีการ ประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินผล และ 3) ควรจัดทำคู่มือรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ ให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้เข้ารับการประเมิน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป 1) ควรศึกษาการรับรู้ของประชาชนรวมถึง ปัญหาของการประเมินผล การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อรับทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น และ 2) ควรศึกษาเพิ่มเติม เกี่ยวกับการสร้างเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของ

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้มาตรฐาน ครอบคลุมตามองค์ประกอบของการประเมิน และสามารถนำไปปรับใช้ได้ตามบริบทของแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2560). คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาการศึกษาดินแดน.
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน. (2559). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนพิเศษ 141 ง หน้า 1-3 (23 มิถุนายน 2559).
- วัชรพล มหาไวย. (2564). ทศนคติและการรับรู้ของประชาชนต่อการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน กรณีศึกษา ประชาชนในพื้นที่ตำบลที่มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. เรียกใช้เมื่อ 10 กรกฎาคม 2566 จาก <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/8055/>
- วิภา รุ่งจรัส. (2560). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในเขตตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.
- ศุภิสรา ธารประเสริฐ. (2563). ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. ใน ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อำเภอหนองพอก. (2563). รายงานผลการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559. ร้อยเอ็ด: ที่ว่าการอำเภอหนองพอก.